

Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь
Вучэбна-метадычнае аб'яднанне па адукацыі
ў галіне культуры і мастацтваў

ТЭОРЫЯ ІНФАРМАЦЫІ І ДАКУМЕНТАЛОГІЯ
Раздзел 2. ТЭОРЫЯ ІНФАРМАЦЫІ І КАМУНІКАЦЫІ

*Тыпавая вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне
для спецыяльнасці 1-23 01 11 Бібліятэчна-інфармацыйная
дзеяснасць (па напрамках)*

Мінск 2017

СКЛАДАЛЬНІК

Н. Ю. Вайцэховіч, дацэнт кафедры тэорыі і гісторыі інфармацыйна-дакументных камунікацый установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат педагагічных навук

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

кафедра сацыяльнай камунікацыі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта;

А. А. Суша, намеснік дырэктара па навуковай рабоце і выдавецкай дзейнасці дзяржаўнай установы «Нацыянальная бібліятэка Беларусі», кандыдат культуралогіі

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ Ё ЯКАСЦІ ТЫПАВОЙ:

кафедрай тэорыі і гісторыі інфармацыйна-дакументных камунікацый установы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 7 ад 19.02.2016 г.);

прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 3 ад 15.03.2016 г.);

навукова-метадычным саветам па бібліятэказнаўстве і бібліяграфіі вучэбна-метадычнага аб'яднання па адукацыі ў галіне культуры і мастацтваў (пратакол № 2 ад 22.03.2016 г.)

Адказы за рэдакцыю: В. Б. Кудласевіч

Адказы за выпуск: Н. Ю. Вайцэховіч

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Тыповая вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне «Тэорыя інфармацыі і дакументалогія» распрацавана для ўстаноў вышэйшай адукацыі Рэспублікі Беларусь у адпаведнасці з патрабаваннямі адукацыйнага стандарту вышэйшай адукацыі I ступені па спецыяльнасці 1-23 01 11 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць (па напрамках).

Вучэбная дысцыпліна «Тэорыя інфармацыі і дакументалогія» складаецца з трох раздзелаў: «Гісторыя кнігі», «Тэорыя інфармацыі і камунікацыі», «Дакументалогія». Дадзеная праграма прызначана для забеспячэння другога раздзела «Тэорыя інфармацыі і камунікацыі».

Вучэбная дысцыпліна «Тэорыя інфармацыі і дакументалогія. Раздзел 2. Тэорыя інфармацыі і камунікацыі» скіравана на вывучэнне міждысцыплінарных феноменаў інфармацыі і камунікацыі, што магчыма толькі пры фарміраванні цэласнага ўяўлення аб фізічных, біялагічных, сацыяльных, культуралагічных асновах інфармацыйных і камунікатыўных працэсаў і з'яў. Гэта абумоўлівае павышаную складанасць дысцыпліны і патрабуе трывалых сувязей паміж раздзеламі вучэбнай дысцыпліны «Тэорыя інфармацыі і дакументалогія» – «Дакументалогія» і «Гісторыя кнігі», з вучэбнай дысцыплінай «Бібліяграфазнаўства», з вучэбнай дысцыплінай установы адукацыі «Уводзіны ў спецыяльнасць і інфармацыйная культура асобы». Раздзел «Тэорыя інфармацыі і камунікацыі» забяспечвае міждысцыплінарную інтэграцыю агульнапрафесійных і спецыяльных ведаў і фарміраванне на гэтай аснове цэласнага інфармацыйнага светапогляду.

Мэта вучэбнай дысцыпліны «Тэорыя інфармацыі і дакументалогія. Раздзел 2. Тэорыя інфармацыі і камунікацыі» – засваенне студэнтамі тэарэтычных асноў інфармацыі і камунікацыі, якое забяспечыць фарміраванне прафесійнага мыслення на аснове вывучэння сутнасці інфармацыйна-камунікатыўных працэсаў і з'яў, асэнсавання іх фундаментальнай ролі і спецыфікі праяўлення ў інфармацыйна-бібліятэчнай дзейнасці, а таксама засваення спосабаў першаснага аналізу, абагульнення і мадэлявання розных тыпаў сацыяльных камунікацый.

Дасягненне гэтай мэты рэалізуецца праз вырашэнне наступных задач:

- пазнаёміць студэнтаў з катэгарыяльным апаратам тэорыі інфармацыі і камунікацыі, сфарміраваць міждысцыплінарны падыход да вывучэння інфармацыйна-камунікатыўных працэсаў і з’яў;

- развіць уменне вызначаць і аналізаваць механізмы функцыянавання інфармацыі ў прыродзе і грамадстве, яе ўласцівасці, віды, спосабы вымярэння і ацэнкі якасці, асаблівасці яе фарміравання і выкарыстання ў інфармацыйна-дакументнай сферы;

- сфарміраваць разуменне эвалюцыі сацыяльных камунікацый пад уплывам біялагічных, тэхнічных, культуралагічных фактараў, уменне вызначаць розныя тыпы, віды і формы камунікатыўнай дзейнасці, мадэлі і каналы камунікацыі, апераваць атрыманымі ведамі пры аналізе і прагназаванні камунікатыўных працэсаў у бібліятэчна-інфармацыйнай сферы.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт павінен ведаць:

- законы, уласцівасці і функцыі інфармацыі і камунікацыі, механізмы ўзнікнення і функцыянавання інфармацыі ў нежывой, жывой прыродзе і грамадстве;

- сутнасць і разнавіднасці інфармацыйных і камунікатыўных працэсаў у грамадстве;

- эвалюцыю сацыяльнай камунікацыі, формы і віды камунікацыйнай дзейнасці;

умець:

- праводзіць сістэмны і параўнальны аналіз розных канцэпцый разумення інфармацыі і камунікацыі;

- вызначаць характэрныя рысы камунікацый у сістэме класічнага, некласічнага і постнекласічнага тыпу рацыянальнасці, спецыфіку бібліятэчна-бібліяграфічнай дзейнасці ў сістэме сучасных сацыяльных камунікацый;

валодаць:

- рэсурсным падыходам да інфармацыі;

- падыходамі да вызначэння эфектыўнасці сацыяльных камунікацый, вызначэння праблем і шляхоў іх пераадолення;

- спосабамі арганізацыі прафесійнай камунікацыі на аснове ведаў аб відах, мадэлях, каналах сацыяльнай камунікацыі.

Засваенне вучэбнай дысцыпліны «Тэорыя інфармацыі і дакументалогія. Раздзел 2. Тэорыя інфармацыі і камунікацыі» для спецыяльнасці 1-23 01 11 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць (па напрамках) павінна забяспечыць фарміраванне наступных кампетэнцый:

акадэмічныя кампетэнцыі (АК-1. Умець выкарыстоўваць базавыя навукова-тэарэтычныя веды для вырашэння тэарэтычных і практычных задач; АК-2. Валодаць сістэмным і параўнальным аналізам; АК-3. Валодаць даследчымі навыкамі; АК-4. Умець працаваць самастойна);

сацыяльна-асобасныя кампетэнцыі (САК-2. Быць здольным да сацыяльнага ўзаемадзеяння; САК-3. Валодаць здольнасцю да міжасобасных камунікацый);

прафесійныя кампетэнцыі (ПК-1. Выконваць бібліятэчна-інфармацыйныя тэхналагічныя працэсы ў асяроддзі сучасных АБІС; ПК-2. Фарміраваць бібліятэчны фонд з улікам выкарыстання разнастайных крыніц і сродкаў яго камплектавання, асаблівасцей уліку і апрацоўкі, размяшчэння, расстаноўкі і захавання; ПК-3. Ажыццяўляць каталагізацыю дакументаў і падтрымку электроннага каталога; ПК-4. Весці інфармацыйна-бібліяграфічнае абслугоўванне карыстальнікаў розных сфер дзейнасці; ПК-5. Весці бібліятэчнае абслугоўванне розных груп карыстальнікаў; ПК-6. Ажыццяўляць традыцыйную і электронную выдачу і дастаўку дакументаў; ПК-7. Фарміраваць інфармацыйную культуру карыстальнікаў; ПК-16. Выкарыстоўваць метады навуковых даследаванняў у бібліятэчна-інфармацыйнай дзейнасці; ПК-27. Суправаджаць інфармацыйна-лінгвістычнае і праграмна-тэхнічнае забеспячэнне АБІС; ПК-31. Праводзіць маркетынговыя даследаванні інфармацыйнага рынку; ПК-32. Ствараць аналітычныя інфармацыйныя прадукты і паслугі; ПК-33. Ажыццяўляць інфармацыйнае суправаджэнне розных сфер дзейнасці; ПК-34. Кіраваць інфармацыйнымі рэсурсамі ўстаноў).

Для павышэння эфектыўнасці вывучэння вучэбнай дысцыпліны «Тэорыя інфармацыі і дакументалогія. Раздзел 2. Тэорыя інфармацыі і камунікацыі» рэкамендуецца выкарыстоўваць педагагічныя тэхналогіі для актывізацыі мысленнай дзейнасці студэнтаў (праблемнае навучанне, гульнявыя тэхналогіі), для эфектыўнасці кіравання і арганізацыі вучэбнага працэсу (індывідуалізацыя навучання, тэхналогія паэтапнага фарміравання

разумовых дзеянняў), тэхналогіі вучэбна-даследчай дзейнасці, калектыўныя і групавыя спосабы навучання і інш.

У адпаведнасці з адукацыйным стандартам і тыпавым вучэбным планам на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Тэорыя інфармацыі і дакументалогія» для спецыяльнасці 1-23 01 11 Бібліятэчна-інфармацыйная дзейнасць (па напрамках) усяго прадугледжана 458 гадзін, з іх 200 – аўдыторныя заняткі. На вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Тэорыя інфармацыі і дакументалогія. Раздзел 2. Тэорыя інфармацыі і камунікацыі» ўсяго прадугледжана 128 гадзін, з якіх 72 гадзіны – аўдыторныя. Прыкладнае размеркаванне аўдыторных гадзін па відах заняткаў: 60 гадзін – лекцыі, 12 гадзін – семінарскія заняткі. Рэкамендаваная форма кантролю ведаў – экзамен.

РЕПОЗИТОРИЙ БГУИМ

ПРЫКЛАДНЫ ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

Раздзелы і тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		
	усяго	лекцыі	сем. заняткі
Уводзіны	1	1	
Раздзел I. Тэорыя інфармацыі			
<i>Тэма 1.</i> Інфармацыя як навуковая катэгорыя	7	5	2
<i>Тэма 2.</i> Асновы функцыянавання інфармацыі ў грамадстве	8	6	2
<i>Тэма 3.</i> Сацыяльная інфармацыя і формы яе прадстаўлення	10	8	2
<i>Тэма 4.</i> Інфармацыйныя рэсурсы. Роля інфармацыі ў развіцці сучаснага грамадства	6	6	
Раздзел II. Тэорыя камунікацыі			
<i>Тэма 5.</i> Генезіс і развіццё паняцця «камунікацыя»	8	6	2
<i>Тэма 6.</i> Сучасныя падыходы да вывучэння камунікацый	8	6	2
<i>Тэма 7.</i> Камунікатыўная дзейнасць	10	8	2
<i>Тэма 8.</i> Віды, узроўні і формы сацыяльнай камунікацыі	8	8	
<i>Тэма 9.</i> Інфармацыйна-бібліятэчная дзейнасць як сфера сацыяльных камунікацый	6	6	
Разам...	72	60	12

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Уводзіны

Прадмет, структура, задачы вучэбнай дысцыпліны «Тэорыя інфармацыі і дакументалогія. Раздзел 2. Тэорыя інфармацыі і камунікацыі», яе месца ў сістэме прафесійнай падрыхтоўкі бібліятэкараў-бібліёграфаў. Кампетэнцыі, якія набываюць студэнты ў працэсе вывучэння вучэбнай дысцыпліны. Асноўныя віды вучэбных заняткаў і арганізацыя самастойнай работы студэнтаў, формы кантролю. Вучэбна-метадычная забяспечанасць вучэбнай дысцыпліны.

Раздзел I. Тэорыя інфармацыі

Тэма 1. Інфармацыя як навуковая катэгорыя

Узнікненне паняцця «інфармацыя» і яго развіццё на дакібернетычным, кібернетычным і посткібернетычным этапе. Інфармацыя ў імавернасна-статыстычных і логіка-семантычных тэорыях. Фундаментальныя даследаванні К. Шэнана, Н. Вінэра, А. М. Калмагорова, У. Эшбі і інш. Элементарная схема перадачы інфармацыі. Узаемасувязь інфармацыі з матэрыяй і энергіяй. Інфармацыя ў працэсах кіравання і самакіравання. Кібернетыка і праблемы штучнага інтэлекту. Гуманітарныя даследаванні інфармацыі. Фарміраванне і развіццё атрыбутыўнай, функцыяналістычнай і камунікатыўнай канцэпцый разумення інфармацыі.

Інфармацыя як міждысцыплінарная катэгорыя. Матэматычнае, кібернетычнае, прыродазнаўчае, філасофскае, сацыялагічнае вызначэнне паняцця інфармацыі. Спецыфіка разумення інфармацыі ў кнігазнаўстве, дакументалогіі, бібліятэказнаўстве, бібліяграфазнаўстве.

Інфармацыя ў межах фізічных і біялагічных узаемадзеянняў. Інфармацыя як фактар развіцця чалавека і грамадства. Элементарная, біялагічная, тэхніка-кібернетычная і сацыяльная інфармацыя. Узаемасувязь і спецыфіка тэрмінаў «звесткі», «даная», «інфармацыя», «веды».

Тэма 2. Асновы функцыянавання інфармацыі ў грамадстве

Закон незнішчэння інфармацыі і яго сутнасць. Закон паскарэння і павелічэння аб'ёму інфармацыі. Атрыбутыўныя і

прагматычныя ўласцівасці інфармацыі. Знешнія і ўнутраныя функцыі інфармацыі.

Сімвалізацыя інфармацыі. Паняцце знака і знакавай сістэмы. Знакавы характар інфармацыйных працэсаў у грамадстве. Наасфера і нааінфармацыя.

Меры інфармацыі. Вымярэнне інфармацыі на сінтаксічным, семантычным, прагматычным узроўнях.

Якасці інфармацыі (змястоўнасць і абароненасць). Змястоўнасць: значнасць – паўната, ідэнтычнасць, кумулятыўнасць – выбіральнасць, гомамарфізм, абароненасць: захаванасць, дакладнасць, канфідэнцыяльнасць.

Класіфікацыя інфармацыі па адносінах да аб'екта, матэрыяльным носьбіце, змесце і каштоўнасці, грамадскім прызначэнні, якасці праяўлення, характары генерыравання, ступені стабільнасці, форме прадстаўлення і інш. прыметах.

Тэма 3. Сацыяльная інфармацыя і формы яе прадстаўлення

Паняцце сацыяльнай інфармацыі, яе сутнасць і асноўныя ўласцівасці. Механізм арэчаўлення сацыяльнай інфармацыі. Матэрыяльная прырода зместу інфармацыі. Сродкі стварэння зместу. Знак, мова, код. Тыпы моў па прасторавай падачы інфармацыі. Матэрыяльная аснова інфармацыі. Фізічная форма. Носьбіты сацыяльнай інфармацыі. Дакументная інфармацыя і яе носьбіты. Акустычная (маўленчая) інфармацыя і яе носьбіты. Тэлекамунікацыйная інфармацыя і яе носьбіты.

Дакументаванне як асноўны спосаб фіксавання сацыяльнай інфармацыі. Спецыфіка і асноўныя ўласцівасці дакумента як формы арэчаўлення інфармацыі.

Інфармацыйныя працэсы ў сацыядакументальнай сферы. Стварэнне, кадзіраванне, пошук, збор, апрацоўка, захоўванне, перадача, распаўсюджанне, выкарыстанне, абарона інфармацыі. Інфармацыйныя патрэбы як перадумова інфармацыйнай дзейнасці.

Тэма 4. Інфармацыйныя рэсурсы.

Роля інфармацыі ў развіцці сучаснага грамадства

Паняцце інфармацыйных рэсурсаў, падыходы да яго вызначэння.

Суадносіны паняццяў «інфармацыйныя рэсурсы», «электронныя інфармацыйныя рэсурсы», «бібліятэчна-бібліяграфічныя рэсурсы».

Інфармацыйны рэсурс як форма прадстаўлення ведаў. Спецыфіка інфармацыйных рэсурсаў у параўнанні з матэрыяльнымі і энергетычнымі рэсурсамі. Уласцівасці, функцыі і прынцыпы фарміравання інфармацыйных рэсурсаў. Відавая класіфікацыя інфармацыйных рэсурсаў.

Інфармацыйнае грамадства, яго прыметы і механізмы стаўлення. Інфармацыйныя тэхналогіі як каталізатар працэсу развіцця сучаснага грамадства. Інфармацыйныя прадукты і паслугі. Тэндэнцыі развіцця глабальнай інфармацыйнай прасторы. Канцэпцыя грамадства ведаў. Дзейнасць бібліятэк па арганізацыі і кіраванні сацыяльнай інфармацыяй. Мадэлі развіцця бібліятэк у кантэксце інфарматызацыі грамадства і фарміравання дапоўненай рэальнасці.

Раздзел II. Тэорыя камунікацыі

Тэма 5. Генезіс і развіццё паняцця «камунікацыя»

Праблемы камунікацыі ў антычнай і сярэдневяковай навуцы, нямецкай філасофіі, герменеўтыцы і семіётыцы. Распрацоўка тэорыі камунікацыі ў межах найбольш значных філасофскіх кірункаў XX ст.: біхевіярызм, экзістэнцыялізм, персаналізм, аналітычная і лінгвістычная філасофія, сімвалічны інтэракцыянізм.

Сучасныя падыходы да разумення паняцця «камунікацыя». Суадносіны паняццяў «камунікацыя», «сацыяльная камунікацыя», «зносіны».

Сутнасць трансляцыйнай і інтэракцыянальнай парадыгмы. Трансляцыйныя падыходы да вывучэння камунікацыі: тэхналагічнага дэтэрмінізму (на прыкладзе тэорыі інфармацыйнага грамадства), культуралагічнай тэорыі камунікацыі Г. М. Маклюэна, матэматычнай тэорыі камунікацыі. Інтэракцыянальныя падыходы да вывучэння камунікацыі: канцэпцыя этнаметадалогіі, фрэймавая канцэпцыя І. Гофмана, тэорыя міжкультурнага зместу камунікацыі Э. Хола, тэорыі сацыяльнага абмену, структурная лінгвістыка, сучасная семіётыка, тэорыі масавай камунікацыі. Міждысцыплінарныя сувязі тэорыі камунікацыі.

Тэма 6. Сучасныя падыходы да вывучэння камунікацый

Праблемы біялагічнага разумення эвалюцыі сацыяльных камунікацый. Камунікацыя ў антрапагенезе. Вывучэнне камунікацый у сучаснай эвалюцыйнай біялогіі. Тэхнічны падыход да разумення эвалюцыі сацыяльных камунікацый. Уяўленні аб эвалюцыі камунікацый у межах культурна-філасофскага падыходу.

Сучасныя канцэпцыі разумення сутнасці сацыяльнай камунікацыі: рытарычная, семіятычная, кібернетычная, сацыяльна-псіхалагічная, дыялагічная, герменеўтычная, постмадэрністычная і інш. Камунікацыя і камунікатыўныя працэсы ў межах класічнага, некласічнага, постнекласічнага тыпу рацыянальнасці. Сэнс, разуменне і інтэрпрэтацыя. Крытыка класічнага разумення камунікацыі ў постмадэрністычных тэорыях. Дэканструкцыя і азначванне. Тэорыя дыскурсу і гульнявых вербальных практык.

Законы і заканамернасці сацыяльнай камунікацыі: закон узрастання камунікатыўных патрэб людзей, закон гетэрагеннасці камунікатыўных сістэм, закон зваротнай сувязі, закон мінімальнай асновы і інш.

Тэма 7. Камунікатыўная дзейнасць

Іерархія чалавечых запатрабаванняў як зыходная прычына камунікатыўнай дзейнасці. Асноўныя элементы камунікатыўнага працэсу. Камунікатыўныя бар'еры: бар'еры, абумоўленыя фактарамі асяроддзя, тэхнічныя, псіхафізіялагічныя і сацыякультурныя бар'еры.

Камунікатыўныя каналы: натуральныя (вербальныя і невербальныя) і штучныя (дакументны і тэлекамунікацыйны). Асаблівасці дакументнага каналу камунікацыі. Кніга як сродак сацыяльна-культурнай камунікацыі.

Параметры класіфікацыі мадэляў камунікацыі. Лінейныя і нелінейныя мадэлі камунікацыі.

Знешнія і ўнутраныя функцыі сацыяльнай камунікацыі.

Паняцце аб эфектыўнасці камунікацыі.

Тэма 8. Віды, узроўні і формы сацыяльнай камунікацыі

Міжасабовая, групавая і масавая камунікацыя і яе асаблівасці. Асоба камунікатара. Мэты камунікатара. Камунікатыўныя ролі. Паняцце абагульненага камуніканта.

Вербальная камунікацыя. Камунікатыўныя функцыі мовы. Змест, формы і сродкі маўленчай камунікацыі.

Асаблівасці невербальнай камунікацыі і яе эфектыўнасць. Параўнанне вербальнай і невербальнай камунікацыі. Пара- і экстралінгвістычныя асаблівасці невербальнай камунікацыі. Прастора-часавая арганізацыя камунікатыўнага акта.

Перайманне, кіраванне і дыялог як формы сацыяльнай камунікацыі. Асаблівасці іх праяўлення на міжасобасным, групавым і масавым узроўні.

Камунікацыі ў розных сацыяльных сферах: бытавая, вытворчая, бізнес-камунікацыя, навуковая, адукацыйна-педагагічная, шоу-бізнесу і спартыўнага бізнесу, турыстычнага бізнесу, медыцынскай і юрыдычнай, міжнародная камунікацыя. Стылі і жанры прафесійна арыентаванай камунікацыі. Формы міжкультурнай камунікацыі.

Тэма 9. Інфармацыйна-бібліятэчная дзейнасць як сфера сацыяльных камунікацый

Бібліятэчная і бібліяграфічная камунікацыя, яе сутнасць і метасістэма. Суадносіны паняццяў «бібліятэчная камунікацыя» і «бібліятэчныя зносіны». Асноўная мэта і вынік бібліятэчна-бібліяграфічнай камунікацыі. Патрэбы ў бібліятэчна-бібліяграфічнай камунікацыі. Функцыі і прынцыпы бібліятэчнай камунікацыі. Міжасобасная, групавая і масавая камунікацыя ў органах інфармацыі і бібліятэках.

Бібліятэчна-бібліяграфічная дзейнасць як арганізаваны ўзровень бібліятэчна-бібліяграфічнай камунікацыі. Спецыфіка бібліятэчна-бібліяграфічнай дзейнасці як сферы сацыяльнай камунікацыі. Эфектыўнасць бібліятэчна-бібліяграфічнай камунікацыі.

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. *Акулов, О. А.* Информатика: базовый курс: учебник для студентов вузов, бакалавров, магистров / О. А. Акулов, Н. В. Медведев. – М. : Омега–Л, 2008. – 574 с.
2. *Арутюнов, В. В.* Типология и особенности современных коммуникаций в работе библиотек (Искусство и наука общения) : учеб.-метод. пособие / В. В. Арутюнов. – М. : Литера, 2009. – 216 с.
3. *Гавра, Д. П.* Основы теории коммуникации : учеб. пособие / Д. П. Гавра. – СПб. : Мир книг, 2011. – 284 с.
4. Информатика как наука об информации: информационный, документальный, технологический, экономический, социальный и организационный аспекты / Р. С. Гиляревский, И. И. Родионов, Г. З. Залаев [и др.] ; под ред. Р. С. Гиляревского ; авт.-сост. В. А. Цветкова. – М. : Фан – пресс, 2006. – 592 с.
5. Информатика: учебник для вузов / под ред. Н. В. Макаровой. – М. : Финансы и статистика, 2009. – 768 с.
6. *Кашкин, В. Б.* Введение в теорию коммуникации / В. Б. Кашкин. – М. : Флинта : Наука, 2013. – 223 с.
7. *Колин, К. К.* Фундаментальные основы информатики: социальная информатика : учеб. пособие / К. К. Колин. – М. : Акад. проект : Екатеринбург : Деловая книга, 2000. – 350 с.
8. *Курлов, А. В.* Теория социальной информации : учеб. пособие / А. В. Курлов, В. К. Петров. – Уфа : РИО ВашГУ, 2003. – 114 с.
9. *Лявончыкаў, В. Е.* Тэарэтычныя праблемы інфармацыйных рэсурсаў / В. Е. Лявончыкаў // Весн. БДУ культуры і мастацтваў. – 2005. – № 5. – С. 95–100.
10. *Лявончыкаў, В. Е.* Спецыфіка праяўлення законаў і функцый сацыякультурнай камунікацыі ў дзейнасці бібліятэк / В. Е. Лявончыкаў // Культура Беларусі і сусвет: агульнае і асаблівае : матэрыялы Міжнар. навук. канф., Мінск, 13–14 лістап. 2008 г. – Мінск : Беларус. дзярж. ун-т культуры і мастацтваў, 2010. – С. 216–220.
11. *Медведева, Е. А.* Современная трактовка понятия «информация» / Е. А. Медведева // НТБ. – 1998. – № 8. – С. 10–23.

12. Мотульский, Р. С. Механизм формирования и распространения нооинформации / Р. С. Мотульский // НТБ. – 2000. – № 10. – С. 4–15.

13. Партико, З. В. Теорія масової інформації та комунікації : навч. посібник / З. В. Партико. – Львів : Афіша, 2008. – 290 с.

14. Соколов, А. В. Науки об информации и библиотекарь: профессионально-мировоззренческое пособие / А. В. Соколов. – М. : Литера, 2010. – 144 с.

15. Соколов, А. В. Общая теория социальной коммуникации : учеб. пособие / А. В. Соколов. – СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 2002. – 461 с.

16. Социальная информатика: основания, методы, перспективы / В. Б. Бритков [и др.] / Ин-т систем. анализа РАН, Ин-т соц. информатики Междунар. акад. наук информ., информ. процессов и технологий. – М. : URSS : Либроком, 2010. – 208 с.

17. Хрестоматия по социальным коммуникациям : учеб. пособие / сост. В. А. Ильганаева ; Харьк. гос. акад. культуры. – Харьков, 2002. – 236 с.

18. Шарков, Ф. И. Коммуникология. Основы теории коммуникации : учебник / Ф. И. Шарков. – М. : Дашков и К, 2009. – 591 с.

19. Cover, Thomas M. Elements of information theory / Thomas M. Cover, Joy A. Thomas. – New York : Wiley-Interscience, 2006. – 748 p.

20. West, R. Introducing Communication Theory: Analysis and Application / Richard West, Lynn Turner. – Boston : McGraw-Hill Humanities, 2009. – 4th ed. – 640 p.

Дадатковая

1. Адамьянц, Т. З. Социальные коммуникации : учеб. пособие / Т. З. Адамьянц. – М. : Дрофа, 2009. – 206 с.

2. Артюшкин, О. В. Основы информационной культуры : учеб. пособие для вузов / О. В. Артюшкин ; Хакас. гос. ун-т им. Н. Ф. Катанова. – Абакан, 2004. – 195 с.

3. Володина, Л. В. Деловое общение и основы теории коммуникации : учеб.-метод. пособие / Л. В. Володина, О. К. Карпухина. – СПб., 2002. – 56 с.

4. Гениева, Е. Ю. Библиотека как центр межкультурной коммуникации / Е. Ю. Гениева. – М. : РОССПЭН, 2005. – 206 с.

5. *Гнатюк, О. Л.* Основы теории коммуникации : учеб. пособие / О. Л. Гнатюк. – СПб. : КноРус, 2010. – 255 с.

6. *Городищева, А. Н.* Техногенез и коммуникативные формы культуры / А. Н. Городищева ; Краснояр. гос. ун-т. – Красноярск, 2007. – 290 с.

7. *Губарев, В. В.* Информатика в рисунках и таблицах (Фрагменты системного путеводителя по концептуальным основам) : учеб. пособие / В. В. Губарев. – Новосибирск : Изд-во НГТУ, 2003. – 198 с.

8. *Евтуш, О. А.* Теория и практика массовой информации : учеб. пособие / О. А. Евтуш ; Сиб. акад. гос. службы. – Новосибирск : Изд-во СибАГС, 2009. – 156 с.

9. *Езова, С. А.* Библиотечное общение как феномен исследования : моногр. / С. А. Езова. – М. : Либерейя-Бибинформ, 2007. – 159 с.

10. *Иванников, А. Д.* Основы теории информации / А. Д. Иванников, А. Н. Тихонов, В. Я. Цветков. – М. : МаксПресс, 2007. – 356 с.

11. *Инфосфера: информационные структуры, системы и процессы в науке и обществе / Ю. М. Арский, Р. С. Гиляревский, И. С. Туров, А. И. Черный.* – М. : ВИНТИ, 1996. – 489 с.

12. *Назарчук, А. В.* Теория коммуникации в современной философии / А. В. Назарчук. – М. : Прогресс-Традиция, 2009. – 318 с.

13. *Новейший философский словарь / сост. А. А. Грицанов ; науч. ред. В. Л. Абушенко, М. А. Можейко, Т. Г. Румянцева.* – Минск : Изд. В. М. Скакун, 1998. – 896 с.

14. *Основы теории коммуникации: учебник для высш. учеб. зав. / под. ред. проф. М. А. Василика.* – М. : Гардарики, 2003. – 615 с.

15. *Плешкевич, Е. А.* Теория документальной информации : библиотечно-книговедческий аспект (постановка проблемы) / Е. А. Плешкевич // Библиотековедение. – 2011. – № 3. – С. 22–27.

16. *Почепцов, Г.* Теория коммуникации : учеб. пособие / Г. Почепцов. – М., 2001. – 656 с.

17. *Різун, В. В.* Теорія масової комунікації : підруч. / В. В. Різун. – Київ : Просвіта, 2008. – 260 с.

18. *Рунов, А. В.* Социальная информатика : учеб. пособие / А. В. Рунов. – М. : КноРус, 2009. – 426 с.

19. Сафиуллина, З. А. Социальная коммуникация – культурно-знаниевая структура : грани общего и особенного / З. А. Сафиуллина. – Белгород : Белгород. гос. ин-т культуры и искусств, 2009. – 355 с.

20. Сидорская, И. В. Введение в теорию информации и коммуникации : пособие для студ. фак. журналистики специальности Г.04.03.00 – «Информ. и коммуникация» / И. В. Сидорская ; Белорус. гос. ун-т, каф. технологий коммуникации. – Минск : БГУ, 2000. – 32 с.

21. Шарков, Ф. И. Интерактивные электронные коммуникации (возникновение «Четвертой волны») : учеб. пособие / Ф. И. Шарков. – М. : Дашков и К, 2012. – 259 с.

22. Encyclopedia of Communication Theory [Electronic resource] / ed. by Stephen W. Littlejohn, Karen A. Foss. – Thousand Oaks, Calif. : Sage Publications, Inc., 2009. – 1192 p. – Access mode : <http://teddykw2.files.wordpress.com/2013/10/encyclopedia-of-communication-theory.pdf>.

23. Leydesdorff, Loet. A Sociological Theory of Communication: The Self-Organization of the Knowledge-Based Society [Electronic resource] / Loet Leydesdorff. – [Parkland, Fla.] : Universal-Publishers, 2003. – 359 p. – Access mode : <http://www.bookpump.com/upb/pdf-b/1126956b.pdf>.

Пералік рэкамендаваных сродкаў дыягностыкі вынікаў вучэбнай дзейнасці студэнтаў

Для выяўлення ўзроўню вучэбных дасягненняў студэнтаў рэкамендуецца выкарыстоўваць наступныя сродкі дыягностыкі:

- праблемныя заданні рознага ўзроўню складанасці па асноўных раздзелах курса і па дысцыпліне цалкам;
- групавыя абмеркаванні найбольш складаных пытанняў курса;
- выступленні на семінарах-даследаваннях, семінарах-дыскусіях;
- выкананне тэстаў, якія ўключаюць як рэпрадуктыўныя, так і творчыя заданні па асноўных раздзелах курса (індывідуальна і ў міні-групе);
- правядзенне групавых абмеркаванняў вынікаў самастойных работ;
- складанне і запаўненне красвордаў;
- удакладненне і запаўненне табліц па найбольш значных пытаннях курса (асноўныя канцэпцыі разумення сутнасці інфармацыі, эвалюцыя сацыяльных камунікацый, законы і заканамернасці камунікацыі і інш.);
- выкананне даследчых заданняў (крытычны аналіз канцэпцый, разбор эфектыўных і неэфектыўных камунікацый у адукацыйным, медыйным, бібліятэчным асяроддзі, правядзенне прагнастычных даследаванняў па праблемах будучыні камунікацыйных сродкаў, фармалізацыі бібліятэчных камунікацый і інш.);
- напісанне эсэ.

Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі і выкананні самастойнай работы студэнтаў

Комплекс заданняў для самастойнай работы студэнтаў забяспечвае паглыбленае вывучэнне такіх тэм, як «Сучасныя падыходы да вызначэння сутнасці феномена інфармацыі», «Вымярэнне інфармацыі на сінтаксічным, семантычным, прагматычным узроўнях», «Тыпы і віды камунікатыўнай дзейнасці», «Сацыяльная памяць» і інш. Заданні носяць развіццёвы характар і пабудаваны такім чынам, што студэнт на аснове самастойна вывучаных крыніц павінен вырашыць задачу, якая патрабуе прымянення атрыманых ведаў: ацаніць эфектыўнасць розных мадэляў сацыяльных камунікацый; вызначыць спосабы пераадолення інфармацыйных бар'ераў у пэўных сітуацыях; выправіць і дапоўніць табліцу «Эвалюцыя сацыяльных камунікацый»; прапанаваць схему камунікатыўнага акта для розных камунікатыўных сітуацый і інш.

Выкананне праблемных заданняў магчыма толькі на аснове перапрацоўкі знойдзенай і вывучанай інфармацыі ў асабістыя веды, што з'яўляецца асноўнай умовай якасці навучання. Неабходна таксама заўважыць, што такія заданні адпавядаюць кампетэнтнаснаму падыходу да навучання, бо дазваляюць засвоіць не толькі навукова-прадметныя веды, але і працэдурныя (метады і спосабы дзеяння), у непасрэднай практычнай дзейнасці студэнтаў.

У асобную групу вылучаюцца заданні павышанай складанасці, якія дазваляюць зарабіць дастаткова высокія рэйтынгавыя балы і выконваюцца студэнтамі па жаданні. Для выканання гэтых заданняў, як правіла, неабходна праявіць высокі ўзровень творчага, прадуктыўнага мыслення, глыбока вывучыць досыць вялікі масіў дадатковай літаратуры, а адказы падмацаваць спасылкамі на рэсурсы, якія змяшчаюць дакладную інфармацыю з абгрунтаваннем яе навуковасці і надзейнасці. Так, напрыклад, пры вывучэнні тэмы «Законы і заканамернасці камунікацыі» неабходна не толькі коратка апісаць дзеянне агульных законаў камунікацыі ў сучасным грамадстве, але і вызначыць, пры якіх умовах будуць парушацца заканамернасці ажыццяўлення камунікацыі «закон зваротнай сувязі», «закон неабходнай асновы», «закон знакавага характару камунікацыі» і інш.

У працэсе навучання студэнты самастойна рыхтуюцца да рубажных тэстаў, якія выконваюцца на занятках індывідуальна і ў міні-групах. Усе тэсты маюць не толькі кантралюючы, але і развіццёвы характар, заснаваны на паэтапным фарміраванні разумовых дзеянняў: «Ці правільна гэтае сцвярджанне: чым вышэй верагоднасць падзеі, тым больш інфармацыі змяшчае паведамленне аб такой падзеі?», «Прывядзіце прыклад знакавай сістэмы (гіпермовы, метаінфармацыі, інш.)», «У чым адрозненне паняццяў “інфармацыя” і “веды”?», «У чым адрозненне нацыянальных IP ад дзяржаўных?», «Да якой канцэпцыі (атрыбутыўнай, функцыяналістычнай, камунікатыўнай) адносіцца дадзенае вызначэнне інфармацыі» і г. д.

Самастойная работа студэнтаў уключае таксама падрыхтоўку электронных прэзентацый, графічных схем і канспектаў па пэўных тэмах, што навучае згортваць інфармацыю, пераводзіць яе з аднаго віду ў другі, працаваць з інфармацыяй рознага тыпу – тэкставай, графічнай, мультымедычнай. Для вывучэння тэрмінасістэмы дысцыпліны і фактаграфічнай інфармацыі прадуктыўна складанне і запаўненне красвордаў, якое праводзіцца ў міні-групах.

Адной з найбольш эфектыўных форм самастойнай работы з’яўляецца эсэ, якое выконваецца напрыканцы вывучэння дысцыпліны па адной з дваццаці прапанаваных тэм. Эсэ ўяўляе сабой вольны пераказ уласных думак па праблемным пытанні альбо напісанне водгуку на прапанаваны матэрыял (напрыклад, «Паняцце канфармізму і яго значэнне ў сацыяльных камунікацыях. Эксперымент Аша ў студэнцкіх групах», «Сацыяльная камунікацыя ў кантэксце актуальных навуковых распрацовак: што робіць чалавечую камунікацыю чалавечай», «Самыя яркія медыйныя падзеі ...года і іх камунікатыўны аналіз» і інш.). Вялікая ўвага надаецца характару вывучаных крыніц, карэктнаму цытаванню, самастойнасці і абгрунтаванасці высноў, творчаму пераасэнсаванню ведаў. Эсэ з’яўляецца абавязковым відам самастойнай работы студэнтаў, і вынік яго выканання ўлічваецца пры фарміраванні выніковага бала па дысцыпліне.

Вучэбнае выданне

ТЭОРЫЯ ІНФАРМАЦЫІ І ДАКУМЕНТАЛОГІЯ
Раздзел 2. ТЭОРЫЯ ІНФАРМАЦЫІ І КАМУНІКАЦЫІ

*Тыпавая вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне
для спецыяльнасці 1-23 01 11 Бібліятэчна-інфармацыйная
дзеясць (па напрамках)*

Карэктар В. Б. Кудласевіч
Тэхнічны рэдактар Л. М. Мельнік

Падпісана ў друк 2017. Фармат 60x84¹/₁₆.
Папера офісная. Рызаграфія.
Ум. друк. арк. 1,16. Ул.-выд. арк. 0,76. Тыраж экз. Заказ .

Выдавец і паліграфічнае выкананне:
установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў».
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы,
распаўсюджвальніка друкаваных выданняў № 1/177 ад 12.02.2014.
ЛП № 02330/456 ад 23.01.2014.
Вул. Рабкораўская, 17, 220007, г. Мінск.